

**РММ «К. Байсейітова атындағы ҚазҰӨУ-нің дарынды балаларға
арналған мамандандырылған мектеп-интернаты»**

**«Музыка теориясы және оркестрлік дирижерлеу»
пәндік-циклдік комиссиясы**

**Сольфеджио пәні бойынша
ҚҰӨУ оқуға түсу талаптары
(барлық мамандықтар үшін)**

(1-9 сынып)

Астана, 2025

1 сыныпқа қабылданушы:

1. Алдын ала дайындалған әнді әндету.

2. Мұғалім фортепианода екі мәрте ойнаған 2/4 немесе 3/4 өлшеміндегі екі-төрт такт әнді қайталау («та-та» немесе «ля-ля» секілді кез келген буындармен әндетуге болады. Фортепианода теріп ойнап берсе, тіпті жақсы).

3. Бір мезетте алынған дыбыстар санын табу. Мұғалім ойнаған немесе әндеткен интервалдар (терция, кварта, квинта, секста) мен аккордтарды (мажорлық үшдыбыстық, секстаккорд, квартсекстаккорд, минорлық үшдыбыстық, секстаккорд, квартсекстаккорд, кіші мажорлық септаккорд) әндету.

4. Мұғалім шапалақтап көрсеткен әуен ырғағын қайталау (төрттіктер, сегіздіктер, төрт оналтылық, сегіздік-екі оналтылық, екі оналтылық-сегіздік, пунктирлі ырғақ, төрттік нүктемен және сегіздік, триоль, синкопа).

2 сыныпқа қабылданушы:

1. Тональдікте әндету:

* Кез келген тональдіктерде гамманы төмен-жоғары әндету (До-мажор, Соль-мажор, Фа-мажор, Ре-мажор табиғи түрінде; ля-минор, ми минор, ре минор табиғи және гармониялық түрде);

* Үшдыбыстық, басқыштар (тұрақты және тұрақсыз басқыштарды шешілуімен, саздың тұрақсыз басқыштарын әндету);

2. Есту талдау:

* Тональдіктің әр түрлі басқыштары;

* Мұғалім ойнаған екі, үш, төрт дыбыстан тұратын үндестіктер («та-та» буынында әндету немесе фортепианода ойнау);

* 1-2 рет тыңдап өтілген тональдіктегі әуенді нота арқылы әндету (4 такт);

3. Фортепианода ойналған әуеннің ырғағын шапалақтау (әуендегі ұзақтықтар: бүтін, жартылық, жартылық нүктемен, төрттік, төрттік нүктемен, сегіздік, оналтылық. Затакт, паузалар.).

4. 2/4 өлшеміндегі таныс емес әуеннің нотасын дайындықсыз парақтан әндету (дирижерлеу тәсілімен). Мысалдар: Фридкин Г. «Чтение с листа на уроках сольфеджио» - №№ 23-25, 32-36, 47-51.

3 сыныпқа қабылданушы

1. Әндету:

* Гамманы төменге және жоғарға қарай (тональдіктер До мажор, ля минор, Соль мажор, ми минор, Ре мажор, си минор, Фа мажор, ре минор, Си-бемоль мажор, соль минор.) Мажорлық табиғи, минорлық (табиғи, гармониялық, әуендік);

* Тоникалық үшдыбыстық жоғарға және төмен;

* Сазда әртүрлі басқыштарды (тұрақты және тұрақсыз шешілуімен);

* Интервалдар (тритоннан басқа) басқыштан берілген тональдікте;

* мажорлық немесе минорлық тональдіктегі әуеннің нотасын парақтан әндету (өлшемдер 2/4, 3/4, 4/4). Мысалдар: Фридкин Г. «Чтение с листа на уроках сольфеджио» №№ 120-130.

2. Есту талдау:

* Интервалдар (қарапайым диатоникалық) және аккордтар (мажорлық және минорлық үшдыбыстықтар);

* берілген тональдікте интервалдар жүйлі (2-3 интервал), басқыштарды белгілеу;

* 4 тактқа қарапайым әуенді 1-2 рет тыңдап жазу. Дирижерлеп нота атауларымен қайталау.

4 сыныпқа қабылданушы

1. Өткен тональдіктерде (үш белгі қоса) парақтан оқу

* Гамманы жоғарыға және төменге (минорлық гамма 3 түрі);

* Саздың басқыштарды;

* Диатоникалық интервалдар шешілуімен (тритоннан басқа), сазда интервалдың жүйелігі (3-4 интервал);

* Тоникалық, субдоминанталық және доминанталық үшдыбыстықтар айналымдарымен.

2. Әуені тоникалық үшдыбыстықтың және оның айналымдарының дыбыстарында жоғарға немесе төменге қимылдайтын, квинта интервалына секірткіштер қоса диатоникалық секвенцияларды айту. Өлшемдері 2/4, 3/4 (секвенцияның жүру жағын өз ойы бойынша).

3. Есту талдау:

* ладтан диатоникалық интервалдар;

* мажорлық және минорлық үшдыбыстықтар, секстаккордтар және квартсекстаккордтар дыбыстан;

* интервалдар жүйелігі (3-4 интервал), («валторнаның алтын қадамын» жоғарғы және төменгі қозғалыста білу);

* аккордтар жүйелігі (3-4 аккорд), бастапқы үшдыбыстықтардың және айналымдарының шешуі, өткінші, көмекші айналымдарды есту талдау.

4. таныс тональдіктегі аккордтар немесе интервалдар бар әуенді әндету (өлшемдер 2/4, 3/4, 4/4). Мысалдар: Г.Фридкин Г. - №№ 214,221,225,226.

5 сыныпқа қабылданушы

(А деңгейі – музыкалық дайындалумен). Барлық мамандықтар үшін.

1. Қайталанған және қайталанбаған құрамымен, секвенттік қимылымен, вариациялық қайталануымен, қарама қарсы тональностте қарсылас түрде қимылымен бірдауысты жазбаша диктант. Өлшемдері — 2/4; 3/4; 4/4, 6/8; Көлемі - 8 такт. 4- кілттік белгісі бар тональностерге дейін (табиғи мажор мен минор, гармониялық және әуенедік минор). Ырғақты топтар: пунктир ырғағы, синкопа, және олардың жалғыз түрде немесе басқа ырғақты топтар

қосындысында пайдалануы; нота лигамен; затакт: сегіздік, төрттік, екі сегіздік; паузалар – төрттік және сегіздік. Ойнау саны - 8 рет 1,5-2 минут аралығында.

2. Тональдікте әндету:

* Гамманы;

* Әуені тоникалық үшдыбыстықтың және оның айналымдарының дыбыстарында жоғарға немесе төменге қимылдайтын, секста интервалына секірткіштер қоса диатоникалық секвенцияларды айту. Өлшемдері 2/4, 3/4, 4/4, 6/8 (секвенцияның жүру жағын өз ойы бойынша).

* IV және VII(♯) басқыштардағы тритондар табиғи мажорда және гармониялық минорда;

* T^5_3 , S^5_3 , D^5_3 айналымдарымен , $VII^5_3D_7$ тоникаға шешілуімен.

3. Интервалдарды дыбыстан жоғарға және төменге әндету (барлық үлкен, кіші, таза, тритондар), мажорлық үшдыбыстықтар, секстаккордар, квартсекстаккордар, D_7 .

4. Парақтан әуенді әндету. Мысалдар: Г. Фридкин «Чтение с листа на уроках сольфеджио» №№264, 265, 266, 292, 295, 279, 280, 426.

5. Есту талдау:

* интервалдар (тритондар қоса) және аккордтар (мажорлық және минорлық үшдыбыстықтар, секстаккордтар, квартсекстаккордтар, KY_7 , кіш.⁵₃);

* берілген тональдікте интервалдар жүйлі (4-5 интервал), ырғақтармен, басқыштарды белгілеу;

* Тональдікте гармониялық жүйлігі (4-5 аккорд), өткінші, көмекші айналымдарды есту талдау қоса, D_7 айналымдарымен, VII^5_3 ойнау саны 2.

6 сыныпқа қабылданушы

1. Төрттік нүктесімен және екі оналтылық, синкопа, триоль ырғақты топтарының қосуымен 8-10 такт көлемінде бір дауысты диктант жазу. Өлшемдер 3/4, 4/4, 6/8. Ойнау саны 8 рет. Диктант бас кілтінде болуы мүмкін.

Тональдіктер — 5 белгілер қоса (табиғи және гармониялық мажор, минор 3 түрі).

2. Тональдікте әндету:

* гамманы жоғарға және төмен (табиғи және гармониялық мажор, табиғи, гармониялық, әуендік минор);

* интервалдар шешуімен (барлық диатоникалық интервалдар, табиғи және гармониялық саздарда қоса тритондар);

* T^5_3 , S^5_3 , D^5_3 айналымдарымен және шешілуімен;

* кішірейтілген үшдыбыстық VII басқышта(♯);

* D_7 айналымдарымен және шешілуімен;

3. Дыбыстан жоғарға және төменге әндету:

* диатоникалық интервалдар;

* ұлғ4 және кіш5 шешілуімен 2 тональдікке;

* мажорлық және минорлық аккордтар (S, D шешілуін орындау білу);

* кішірейтілген үшдыбыстық шешілуімен 2 тональдікке;

* D7 шешілуімен 2 тональдікке;

4. Есту талдау:

* интервалдар және аккордтар;

* интервалдық және гармоникалық жиілігі тональдікте (5—6 элемент).

5. Парақтан әуенді әндету, оның құрамында тритон интонациясы, D₇ дыбыстары бойынша, Кіш⁵₃(дирижерлеу тәсілімен); транспорт парақтан секундаға жоғарға немесе төмен. Мысалдар: Г.Фридкин «Чтение с листа на уроках сольфеджио» №№ 243, 248, 251.

7 сыныпқа қабылданушы

1. 8 такт құрамында біртональдік, доминанта немесе параллельдік тональдікке модуляциясы бар диктант жазу; хроматикалық қосымша немесе өтпелі дыбыстар қосылуымен; D₇ және айналымдарының дыбыстарымен жүрген әуен, VII₇, II₇ (бастапқы түрде); тритондарға секіру, ерекше интервалға; лигамен қосылған дыбыстардың ырғақты фигурасы. Ойнау саны 8—9 рет. Тональдіктер 6 белгілер қоса.

2. Тональдікте әндету:

* гамманы (минордың 3 түрі, табиғи және гармониялық мажор);

* тритондар (табиғи және гармониялық мажор және минор);

* ерекше интервалдар (үлг²-кіш⁷, үлг⁵-кіш⁴);

* саздың бастапқы үшдыбыстықтары, Кіш⁵₃ VII және II бас. Айналымдарымен және шешілуімен.

* D₇ айналымдарымен және шешілуімен, VII₇ мажорда және минорда (кіші және кішірейтілген кіріспе) тоникаға шешілуімен.

3. Дыбыстан жоғарыға және төменге әндету:

* октава шегінде интервал (барлық диатоникалық интервалдар, тритондар 4 тональдікке шешілуімен, ерекше интервалдар шешілуімен 2 тональдікке);

* мажорлық және минорлық үшдыбыстық аккордтар шешілуімен S және D ретінде;

* Кіш⁵₃ 4 тональдікке шешілуімен;

* D7 айналымдарымен 2 тональдікке шешілуімен;

* КішVII₇ шешілуімен 2 тональдікке.

4. Есту талдау:

* интервалдар (к³, ү³, к⁶ және ү⁶ энгармоникалық ауыстырумен және шешілуімен) және аккордтар;

* интервалдық және гармоникалық жүйеліктер тональдікте (6—7 элемент) ойнау саны 2.

5. Парақтан бес белгіге дейін тональдіктерде әуенді әндету, өткен ырғақтар қосуымен, әуеннің кіш⁵₃, үлг⁵₃, D₇ айналымдарымен басқыштарымен жүруі, VII₇, II₇, гармониялық мажорда. Транспорт секундаға жоғарға және төменге. Мысал: Г. Фридкин «Чтение с листа на уроках сольфеджио», №№ 333, 337, 345, 347, 362.

8 сыныпқа қабылданушы

1. 8 такт құрамында біртональдік, период формасында туыс тональдіктерге ауытқу қоса диктант жазу; хроматикалық қосымша немесе өтпелі дыбыстар қосылуымен; әуенде үлкен интервалдарға секіруімен (секста, септима), ерекше интервалға, кіріспе септаккорд дыбыстары бойынша, кішірейтілген үшдыбыстықтар бойынша жүру; лигамен қосылған дыбыстардың, триоль, синкопа ырғақты фигурасы болу тиіс. Ойнау саны 8—9 рет.

2. Тональдікте әндету(7 белгі қоса).

* гамманы (минордың 3 түрі, табиғи және гармониялық мажор);

* тритондар табиғи және үйлесімді мажор және минор;

* ерекше интерваллар (үлғ2-кіш7, үлғ5-кіш4);

* ладтың бастапқы үшдыбыстылықтары, Кіш⁵₃ айналымдарымен және шешілуімен, Ұлғ⁵₃ шешілуімен.

* D₇ айналымдарымен және шешілуімен, VII₇ мажорда және минорда (кіші және кішірейтілген кіріспе) тоникаға шешілуімен. II₇ мажорда және минорда (кіші минорлық және кіші кішірейтілген квинтамен) шешілуімен.

3. Дыбыстан жоғарыға және төменге әндету:

*халық музыкасының саздары (локрийскийдан басқасын), мажорлық және минорлық пентатоника;

* октава шегінде интервалдар (барлық диатоникалық интервалдар, тритондар 4 тональдікке шешілуімен, ерекше интервалдар шешілуімен 2 тональдікке);

* мажорлық және минорлық үшдыбыстық аккордтар шешілуімен S және D ретінде, туыс тональдіктерді білу;

* Кіш⁵₃ айналымдарымен 4 тональдікке шешу;

* Ұлғ⁵₃ айналымдарымен 2 тональдікке шешу;

* КУ₇ айналымдарымен 2 тональдікке шешу;

* Кіш₇ 2 тональдікке шешу.

4. Есту талдау:

* диатоникалық интервалдар, тритондар және ерекше интервалдар ладта және дыбыстан, энгармоникалық ауыстырумен (к3 = үлғ2, ү3 = кіш4, к6 = үлғ5, ү6 = кіш7, үлғ4 = кіш5); және аккордтар (өткендерден);

* интервалдық және гармоникалық жүйеліктер тональдікте, ырғақта (8—10) ойнау саны 2.

5. Парақтан хроматизммен, модуляциямен, ауытқумен өткен интервалдар және аккордтаар дыбыстары бойынша әуенді әндету. Транспорт секундаға, терцияға жоғарға және төменге. Мысал: П.Драгомиров «Учебник сольфеджио», №№ 171-177, 196-203.

9 сыныпқа қабылданушы

1. 8 такт құрамында біртональдік, период формасында туыс тональдіктерге ауытқу және модуляция туыс тональдіктерге қоса диктант жазу; хроматикалық қосымша немесе өтпелі дыбыстар қосылуымен; ладтық альтерациясы қоса, әуенде ерекше интервалдарға секіруімен, кіріспе септаккорд дыбыстары

бойынша, кішірейтілген үшдыбыстылықтар бойынша жүру; лигамен қосылған дыбыстардың, триоль, синкопа ырғақты фигурасы болу тиіс. Ойнау саны 8—9 рет.

2. Тональдікте әндету(7 белгі қоса).

* гамманы (минордың және мажордың 3 түрі);

* тритондар табиғи және гармониялық мажор және минор;

* ерекше интерваллар (үлғ²-кіш⁷, үлғ⁵-кіш⁴);

* саздың бастапқы үшдыбыстықтары, Кіш⁵₃ айналымдарымен және шешілуімен, Ұлғ⁵₃шешілуімен.

* D₇ айналымдарымен және шешілуімен, VII₇ мажорда және минорда (кіші және кішірейтілген кіріспе) тоникаға шешілуімен. II₇ мажорда және минорда (кіші минорлық және кіші кішірейтілген квинтамен) D₇ тоникаға шешілуімен .

3. Дыбыстан жоғарыға және төменге әндету:

*халық музыкасының саздары (локрийскийдан басқасын), мажорлық және минорлық пентатоника;

* октава шегінде интервал (барлық диатоникалық интервалдар, тритондар сегіз тональдікке шешілуімен, ерекше интервалдар шешілуімен 2 тональдікке);

* мажорлық және минорлық үшдыбыстық аккордтар шешілуімен S және D ретінде, туыс тональдіктерді білу;

* Кіш⁵₃ айналымдарымен 4 тональдікке шешу;

* Ұлғ⁵₃ айналымдарымен 2 тональдікке шешу;

* КУ₇ айналымдарымен 2 тональдікке шешу;

* Кіш₇ 2 тональдікке шешу.

4. Есту талдау:

* сазда және дыбыстан диатоникалық интервалдар, тритондар және ерекше интервалдар, энгармоникалық ауыстырумен (к₃ = үлғ², ү₃ = кіш⁴, к₆ = үлғ⁵, ү₆ = кіш⁷, үлғ⁴ = кіш⁵); және аккордтар (өткендерден);

* интервалдық және гармоникалық жүйеліктер тональдікте, ырғақта (8—10) өлшемдер 3\4, 4\4, 6\8, ойнау саны 2.

5. Парақтан хроматизммен, модуляциямен, ауытқумен өткен интервалдар және аккордтаар дыбыстары бойынша әуенді әндету. Транспорт секундаға, терцияға жоғарға және төменге. Мысал: П.Драгомиров «Учебник сольфеджио», №№ 213-215, 235-238.